

ВКП 7-00(166)03.01

ДОКТРИНА “ГІРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ”

ЛЮТИЙ 2021

ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:

обмежень для розповсюдження немає.

**ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ДОКТРИН ТА ПІДГОТОВКИ
ГЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ
СПІЛЬНО З ЦЕНТРОМ ОПЕРАТИВНИХ СТАНДАРТІВ І
МЕТОДИКИ ПІДГОТОВКИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ**

ВКП 7-00(166)03.01

ЗАТВЕРДЖУЮ
Начальник Генерального штабу
Збройних Сил України
генерал-лейтенант

Сергій КОРНІЙЧУК

“ 05 ” 02 2021 року

ДОКТРИНА

“ГІРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ”

Військова керівна
публікація
військовим організаційним
структурам з порядку
організації гірської
підготовки у
Збройних Силах України

ЛЮТИЙ 2021

ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:

обмежень для розповсюдження немає.

**ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ДОКТРИН ТА ПІДГОТОВКИ
ГЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ
СПІЛЬНО З ЦЕНТРОМ ОПЕРАТИВНИХ СТАНДАРТІВ І
МЕТОДИКИ ПІДГОТОВКИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ**

ПЕРЕДМОВА

Доктрина гірської підготовки Збройних Силах України (далі – Доктрина) розроблена на основі Доктрини підготовки сил оборони держави, Доктрини з організації підготовки у Збройних Силах України, Державної програми розвитку Збройних Сил України.

Ця Доктрина визначає основні напрямки створення, підготовки, розвитку та удосконалення гірської підготовки для виконання завдань з використанням верхолазного спорядження з військовослужбовцями та підрозділами Збройних Сил України, що пов'язані з підвищеним ризиком для життя та здоров'я, і вимагають від особового складу високого рівня професійної підготовки.

Усі питання, що стосуються цієї Доктрини, надсилати до Управління доктрин та індивідуальної підготовки Головного управління доктрин та підготовки Генерального штабу Збройних Сил України за такими адресами: 03168, м. Київ, Повітрофлотський проспект, 6, Головне управління доктрин та підготовки Генерального штабу Збройних Сил України, ТКМ “Дніпро” usvir@ysvr.dod.ua, ТКМ “Сєдо-М” – індекс 348.

Контактний телефон розробників для надання зауважень та пропозицій:

222-97 – полковник Василь РУМАК;

228-72 – Микола ШЕВЯКОВ.

ЗМІСТ

	ПЕРЕДМОВА	2
	ВСТУП	4
	ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ	5
	ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ	6
	ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	7
1	Загальні положення	8
2	Зміст та загальна структура гірської підготовки	10
3	Підготовка персоналу	12
4	Підготовка інструкторів	15
5	Колективна підготовка	16
6	Навчальна матеріально-технічна база гірської підготовки	17
	ДЛЯ ЗАМІТОК	19

ВСТУП

Ця Доктрина є системою поглядів на роль та місце визначених військових частин і підрозділів Збройних Сил України по виконанню ними завдань за призначенням у гірській місцевості та під час виконання спеціальних завдань на багатоповерхових будівлях з метою підвищення ефективності застосування Збройних Сил України в усьому спектрі операцій та за будь-яких географічних і кліматичних умов.

Напружена геополітична ситуація навколо України, окупація Російською Федерацією Криму та збройний конфлікт у східних регіонах країни призвели до нагальної потреби кардинального нарощування спроможностей Збройних Сил України для відбиття збройної агресії та відновлення територіальної цілісності. Кліматичні та географічні умови на території України та їх характер обумовлюють фізичне середовище, в якому Збройними Силами України доведеться виконувати зазначене завдання. Зокрема, 5 % її території займають гори, а на території окупованої Автономної Республіки Крим вони займають до 20 % території. Донецький індустріальний район найбільш урбанізований в Україні з переважанням важкої промисловості та великої кількості териконів. Тільки біля вугільних шахт відомо близько 700 териконів висотою до 200 м (у Донецьку – 89, Макіївці – 68 тощо).

У Збройних Силах України створені військові частини та підрозділи для ведення бойових дій у гірських регіонах. Проте їх готовність до виконання таких завдань є недостатньою, що обумовлено відсутністю системного підходу до організації гірської підготовки, слабкою навчальною матеріально-технічною базою тощо.

Для підвищення спроможностей застосування Збройних Сил України в гірських регіонах та під час виконання спеціальних завдань на багатоповерхових будівлях потребує якнайшвидшого вирішення питання створення ефективної системи гірської підготовки у Збройних Силах України.

ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ

Позначка військової публікації	Повне найменування військової публікації
1	2
-	а. Доктрина застосування сил оборони держави, затверджена наказом Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України від 17.08.2018 № 20дск-оп
ВКП 7-00(01).01	б. Доктрина підготовки сил оборони держави, затверджена наказом Генерального штабу Збройних Сил України від 21.01.2020 № 18
ВКДП 7-00.01	в. Тимчасова настанова з оперативної підготовки у Збройних Силах України, введена в дію наказом Генерального штабу Збройних Сил України від 26.06.2018 № 236
ВКДП 7-00(03).01	г. Тимчасова настанова з бойової підготовки у Збройних Силах України, введена в дію наказом Міністерства оборони України від 16.02.2011 № 90 дск та Настанова з бойової підготовки у Збройних Силах України, затверджена начальником Генерального штабу Збройних Сил України 07.10.2020
ВКП 7-00(01).01	д. Настанова з підготовки персоналу у Збройних Силах України, затверджена начальником Генерального штабу Збройних Сил України 25.09.2020
-	е. Положення про особливості організації освітнього процесу у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів України, введено в дію наказом Міністерства оборони України від 20.07.2015 № 346
-	ж. Інструкція з підготовки військовослужбовців у навчальних центрах Збройних Сил України, введена в дію наказом Генеральним штабом Збройних Сил України від 05.03.2012 № 41
ВКДП 5(7)-00(01).03	и. Методичні рекомендації з планування підготовки у Збройних Силах України, затверджені начальником Генерального штабу Збройних Сил України 09.09.2020 (вих. №22231/с від 15.09.2020)
-	к. Інструкція з організації забезпечення підготовки військ (сил) Збройних Сил України військово-навчальним майном, введена в дію наказом Генерального штабу Збройних Сил України від 23.08.2016 № 302

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

Альпіністська підготовка – проводиться з військовослужбовцями, з метою набуття ними знань, умінь та навичок необхідних для здійснення сходжень на вершини гір складними, важкодоступними маршрутами, з використанням альпіністського спорядження, здійснення тривалих піших (лижних) маршів для займання певних (вигідних) позиції для виконання завдань.

Висотно-штурмова підготовка – проводиться з військовослужбовцями з метою оволодіння прийомами використання альпіністського спорядження, організації і проведення аварійно-рятувальних робіт в урбанізованій місцевості, застосуванням гелікоптерів як засобу виводу та евакуації за допомогою спеціального та альпіністського спорядження.

Гірська підготовка – складова бойової підготовки визначених підрозділів, яка спрямована на отримання військовослужбовцями знань, умінь та навичок, необхідних для ефективного виконання завдань з використанням гірського і спеціального спорядження в гірських умовах і в умовах урбанізованої місцевості.

Гірськолижна підготовка – під час навчання військовослужбовці отримують знання, уміння, навички необхідні для проходження маршрутів на гірських лижах як по підготовлених трасах, так і по пересічній місцевості на спеціальних лижах, що включає підйоми і спуски в гірській місцевості.

Забезпечення гірської підготовки – діяльність посадових осіб щодо створення і підтримання умов ефективного функціонування і розвитку системи гірської підготовки, яка полягає в організації і здійсненні заходів, спрямованих на удосконалення і експлуатацію навчально-матеріальної бази, матеріально-технічне, фінансове, методичне та інформаційне забезпечення.

Інструктор з гірської підготовки – особа, яка пройшла навчання, отримала визначену кваліфікацію, має досвід виконання завдань на висоті із застосуванням гірського спорядження та проведення пошуково-рятувальних робіт, проводить навчання військовослужбовців (підрозділів) з гірської підготовки.

Підготовка інструкторів – процес навчання військовослужбовців для набуття ними необхідних знань, умінь і навичок та здобуття (підтвердження, підвищення) фахового рівня, який необхідний для підготовки військовослужбовців, підрозділів діям в умовах гірської місцевості та під час проведення спеціальних заходів на багатопверхових будівлях.

Спелеологічна підготовка – проводиться з військовослужбовцями для отримання ними знань, умінь та навичок, які необхідні для пересування по природнім підземним порожнинам (печерам), інженерним комунікаціям (каналізаціям) і подоланням у них різних перешкод (сифонів, колодязів тощо) з використанням різного спеціального спорядження.

Центр гірської підготовки – навчальний підрозділ, в якому здійснюється підготовка військовослужбовців та підрозділів до ведення бою (дій) в умовах гірської місцевості та на багатопверхових будівлях з урахуванням передового досвіду провідних країн світу, впроваджуючи нові методи підготовки та способи застосування гірських підрозділів (груп, команд), підрозділів спеціального призначення, штурмових груп та підрозділів підтримки (авіаційних, артилерійських, механізованих, спеціального призначення тощо).

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Скорочення та умовні позначення	Повне словосполучення та поняття, що скорочуються
1	2
БАрС	Бойова армійська система
ВВНЗ	Вищий військовий навчальний заклад
Доктрина	Доктрина гірської підготовки Збройних Сил України
ЗС України	Збройні Сили України
НЦ	Навчальний центр
СТП	Стандарт підготовки
ФАіС	Федерація альпінізму і скелелазіння України
ЦГП	Центр гірської підготовки
NATO (НАТО)	North Atlantic Treaty Organization (Організація Північноатлантичного договору)

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Призначенням цієї Доктрини є створення механізму нарощування спроможностей визначених військових частин і підрозділів ЗС України до виконання ними завдань за призначенням у гірській місцевості та під час виконання спеціальних завдань на багатоповерхових будівлях з метою підвищення ефективності застосування ЗС України в усьому спектрі операцій та за будь-яких географічних і кліматичних умов.

1.2. Цільова аудиторія

Впровадження Доктрини здійснюється в інтересах:

гірсько-штурмових, механізованих, мотопіхотних, розвідувальних частин та підрозділів Сухопутних військ ЗС України, інших військових частин, підрозділів та категорій військовослужбовців, спеціалізація яких передбачає виконання завдань у гірській місцевості та під час виконання спеціальних завдань на багатоповерхових будівлях;

окремих частин, підрозділів та категорій військовослужбовців Сил спеціальних операцій ЗС України, спеціалізація яких передбачає виконання завдань у гірській місцевості та під час проведення спеціальних завдань на багатоповерхових будівлях;

визначених частин, підрозділів та категорій військовослужбовців Десантно-штурмових військ, Морської піхоти, Військової служби правопорядку ЗС України, спеціалізація яких передбачає виконання завдань у гірській місцевості та під час проведення спеціальних завдань на багатоповерхових будівлях;

ВВНЗ та навчальних центрів (центрів), які здійснюють підготовку військовослужбовців, військових частин (підрозділів) з гірської підготовки або за її елементами;

льотного складу ЗС України в розрізі проведення курсу виживання і забезпечення життєдіяльності організму в автономних умовах під впливом низьких температур;

рятувальних підрозділів, спеціалізація яких передбачає виконання завдань з пошуку і рятування у гірській місцевості.

1.3. Завданнями, що мають бути виконані при реалізації цієї Доктрини є створення механізму, який забезпечить поетапне впровадження гірської підготовки у бойову підготовку визначених частин і підрозділів Збройних Сил України та індивідуальну підготовку окремих категорій військовослужбовців.

Це завдання передбачає:

визначення органів управління, осіб та установ, відповідальних за організацію впровадження цієї Доктрини;

визначення механізмів та переліку практичних заходів (плану) з впровадження вимог Доктрини;

організацію впровадження та контроль функціонування підсистеми гірської підготовки в системі підготовки визначених частин і підрозділів Збройних Сил України.

1.4. Створення системи гірської підготовки у визначених військових частинах (підрозділах), ВВНЗ та навчальних центрах (центрах) передбачає:

підготовку військових частин (підрозділів) до виконання завдань за призначенням у гірській місцевості та спеціальних завдань на багатоповерхових будівлях;

навчання викладацького і інструкторського складу, здатного здійснювати підготовку військовослужбовців військових частин (підрозділів) з питань гірської підготовки (її елементами);

створення (удосконалення) навчальної матеріально-технічної бази з гірської підготовки у військових частинах (підрозділах), ВВНЗ, навчальних центрах (центрах);

розроблення керівних, навчально-методичних документів і методичних матеріалів з організації та проведення гірської підготовки військових частин (підрозділів) та військовослужбовців до ведення дій у гірській місцевості та під час виконання спеціальних завдань на багатоповерхових будівлях.

1.5. Забезпечення готовності окремих категорій військовослужбовців, визначених частин і підрозділів ЗС України до виконання ними завдань за призначенням в гірській місцевості та під час виконання спеціальних завдань на багатоповерхових будівлях. Виконання цього завдання передбачає оволодіння ними знаннями і навичками щодо:

організації безпечної діяльності у гірській місцевості та під час виконання спеціальних завдань на багатоповерхових будівлях;

специфіки застосування і ефективного використання штатних та спеціальних зразків екіпірування;

організації якісного виконання бойових завдань у гірській місцевості та під час проведення спеціальних завдань на багатоповерхових будівлях, в тому числі за умов підвищених навантажень та нервово-психологічних напружень і несприятливої обстановки.

1.6. Залежно від рівня теоретичної та практичної підготовки, досвіду виконання обов'язків за посадою, військовослужбовцям, які досягли професійної майстерності, правильно експлуатують верхолазне спорядження, присвоюється класна кваліфікація відповідного фахового рівня з гірської підготовки.

Присвоєння класної кваліфікації спрямоване на зростання професійної майстерності, оволодіння прийомами та технікою гірської підготовки військовослужбовцями.

Кваліфікація з гірської підготовки військовослужбовцям присвоюється після проходження відповідної підготовки та складання іспитів.

З метою складання іспитів щодо присвоєння кваліфікації фахового рівня планами підготовки передбачається необхідний навчальний час та навчальна матеріально-технічна база.

До складання іспитів для присвоєння військовослужбовцям підвищеного та інструкторського рівня залучаються представники ФАіС.

1.7. Визначені в цій Доктрині положення є основою для розробки Настанов з гірської підготовки у видах (родах) військ (сил) (згідно цільової аудиторії), планувальних, навчально-методичних документів, які в подальшому отримують свій розвиток спільно з іншими керівними документами.

2. ЗМІСТ ТА ЗАГАЛЬНА СТРУКТУРА ГІРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ

2.1. Гірська підготовка проводиться за такими рівнями:
 базовий;
 підвищений;
 інструкторський.

Базовий рівень гірської підготовки включає в себе літній та зимовий курс навчання. Після проходження відповідної підготовки та складання іспитів присвоюється фаховий рівень “Гірський стрілець”.

Підвищений рівень підготовки включає в себе літній та зимовий курс навчання. Після проходження відповідної підготовки та складання іспитів присвоюється фаховий рівень (спортивний розряд) “Альпініст України”.

Інструкторський курс підготовки включає в себе літній та зимовий курс навчання, після проходження відповідної підготовки та складання іспитів присвоюється фаховий рівень “Інструктор гірської підготовки” (Рисунок).

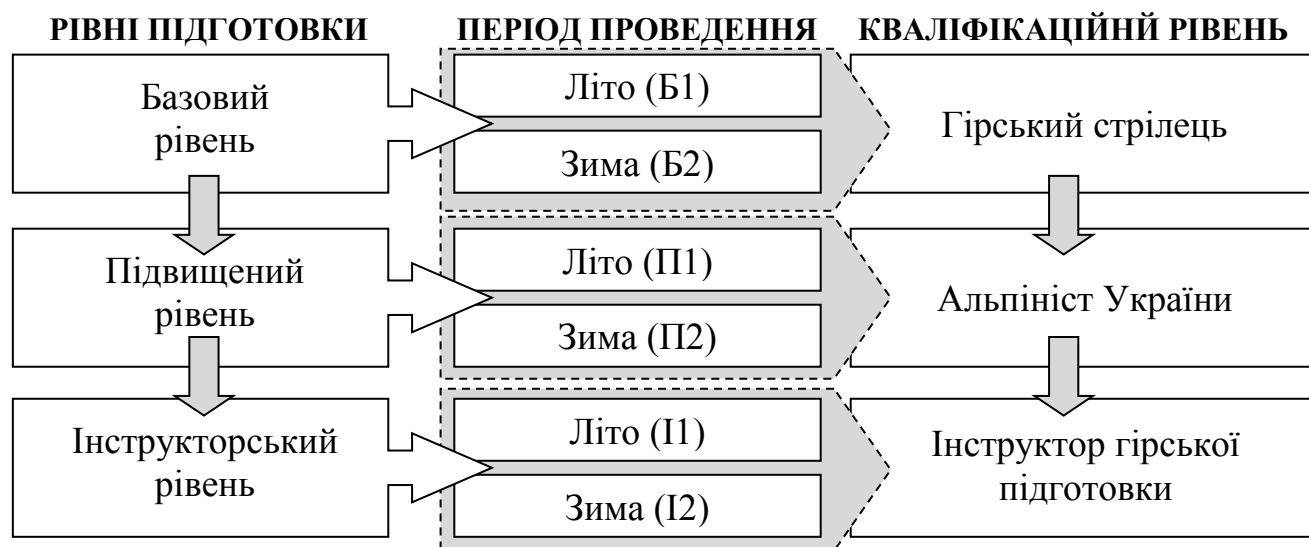

Рисунок 1 – система гірської підготовки військовослужбовців.

2.2. Змістом гірської підготовки є:
 підготовка персоналу;
 колективна підготовка підрозділів;
 підготовка науково-педагогічного працівників ВВНЗ та інструкторсько-викладацького складу НЦ (ЦГП) (далі – інструкторів);
 розроблення (впровадження) нормативно-правових документів та методичного забезпечення;
 створення та удосконалення навчальної матеріально-технічної бази.

2.3. Об'єктами гірської підготовки є:

ВВНЗ, які здійснюють підготовку військовослужбовців в інтересах визначених військових частин (підрозділів) (**посилання д, е**);

навчальних центрах за специфікою підготовки (спеціалісти ДШВ, ССПО ЗС України, Морської піхоти, військової розвідки, інструктори БАРС) (**посилання д, ж**).

центрі гірської підготовки (**посилання г, д**);

визначені військові частини (підрозділи) (**посилання г**).

2.4. Розроблення (впровадження) нормативно-правових документів та методичного забезпечення передбачає:

відпрацювання нормативно-правової бази;

розроблення (внесення змін) до навчальних планів та програм (стандартів) підготовки (**посилання и**).

Методичне забезпечення гірської підготовки включає заходи:

узагальнення та впровадження досвіду;

курсної підготовки та підвищення рівня навченості;

показові та інструкторсько-методичні заняття з гірської підготовки;

змагання з гірської підготовки;

моніторинг рівня підготовки військовослужбовців та підрозділів;

розробки методичних посібників, програм, пам'яток, тощо;

проведення науково-дослідних робіт.

2.5. Організація навчання з гірської підготовки.

Навчання з гірської підготовки проводиться в системі підготовки персоналу та бойової підготовки (індивідуальна, колективна підготовка) військових частин (підрозділів), при цьому:

підготовка персоналу проводиться у ВВНЗ, ЦГП за визначеними рівнями.

Складовими підготовки є: альпіністська, гірськолижна, висотно-штурмова та спелеологічна підготовка;

індивідуальна підготовка за окремими елементами гірської підготовки проводиться у ЦГП, військових частинах та навчальних центрах;

колективна підготовка проводиться у ЦГП та військових частинах.

Також, передбачається підготовка військовослужбовців (підрозділів) за кордоном. Відбір та направлення на підготовку здійснюється за окремими рішеннями (розпорядженнями) Міністерства оборони України, Головнокомандувача ЗС України, Генерального штабу ЗС України.

Навчання в системі індивідуальної та колективної підготовки здійснюється за окремими елементами гірської підготовки, як правило, під час відновлення військовими частинами (підрозділами) боєздатності.

Перед проведенням індивідуальної гірської підготовки, з виконанням завдань на висоті із застосуванням альпіністського спорядження, військовослужбовці надають довідки за результатами медичного огляду.

3. ПІДГОТОВКА ПЕРСОНАЛУ

3.1 Підготовка персоналу проводиться на базовому, підвищеному та інструкторському рівнях, в тому числі:

курсантів, які плануються для подальшого проходження військової служби в гірсько-штурмових бригадах, підрозділах ДШВ, ССПО ЗС України, Морської піхоти, військової розвідки – в системі освітнього процесу у вищих військових навчальних закладах протягом періоду навчання;

військовослужбовців гірсько-штурмових бригад, підрозділів ДШВ, ССПО ЗС України, Морської піхоти, військової розвідки – у ЦГП шляхом послідовного проходження курсів.

3.2. **Базовий рівень** включає в себе два курси підготовки: літній та зимовий. Тривалість курсів базового рівня визначається відповідною Програмою (стандартом) підготовки, які розробляються ЦГП, у відповідності до наданих замовником кваліфікаційних вимог.

На курси направляються військовослужбовці військових частин (підрозділів), які плануються до виконання завдань за призначенням у гірській місцевості та спеціальних завдань на багатоповерхових будівлях.

3.2.1. Вимоги до кандидатів, які направляються з військових частин для проходження базового рівня гірської підготовки:

перебування на військовій службі за контрактом;

наявність фахової підготовки у навчальних центрах за військово-обліковою спеціальністю;

рівень фізичної підготовленості не нижче “добре”.

3.2.2. Змістом підготовки базового рівня передбачається:

вивчення теоретичних питань з гірської підготовки, в тому числі вимог безпеки;

здобуття та засвоєння навиків із в'язання вузлів;

здобуття навичок з використання альпіністського спорядження, страхування особового складу та надання йому першої медичної допомоги;

практичне виконання спусків та підйомів по опорному канату, переправ;

здобуття навичок пересування на гірських лижах, у тому числі скитурах, гальмування і зупинка на гірських лижах, бокового ковзання при спусках по гірськолижних трасах повороту на плоских лижах на схилах малої і середньої крутизни, їзди на кантах лиж;

вивчення індивідуального і групового спелеологічного спорядження;

засвоєння навиків складання карт, схем простих горизонтальних і вертикальних печер, інженерних підземних комунікації, облаштування підземного базового табору;

засвоєння прийомів та технік підйому і спуску в печерах, інженерних підземних комунікаціях;

вивчення прийомів транспортування потерпілого в горизонтальній печері, інженерних підземних комунікаціях;

3.2.3. В ході проведення літнього курсу базового рівня військовослужбовці набувають базові навички з використання гірського та спеціального спорядження і екіпірування; техніці подолання нескладних гірських перешкод; техніки страховки та само страховки; основ скелелазіння; орієнтування в горах та використання особливостей місцевості для ведення бою (дій); здійснення маршів у пішому порядку (не менше 50 км і однієї ночівлі в польових умовах) і бойовій техніці; роботи в опорному та безопорному просторі; проникнення в приміщення за допомогою спеціального та альпіністського спорядження; заходам безпеки при діях у горах та на багатопверхових будинках; пошуково – рятувальним роботам; наданні допомоги при сонячних опіках і ударах, гірській хворобі, пораненнях (травмах) тощо.

У особового складу формуються необхідні для дій у гірській місцевості та під час проведення спеціальних заходів на багатопверхових будівлях фізичні, морально-бойові та психологічні якості.

3.2.4. В ході проведення **зимового** курсу базового рівня військовослужбовці набувають базові навички з лижної підготовки; виживання в гірській місцевості в умовах низьких температур; орієнтування в горах та використання особливостей місцевості для ведення бою (дій) в зимовий період; пошуково-рятувальних робіт; наданні допомоги при гіпотермії, гірській хворобі, пораненнях (травмах) тощо. Здійснюють практичні сходження по маршруту 1-Бз категорії складності або по не категорійних гірських маршрутах.

3.2.5. У разі позитивного завершення курсів підготовки базового рівня (літнього та зимового) військовослужбовцям присвоюється кваліфікаційний рівень з гірської підготовки “Гірський стрілець” та видається відповідний сертифікат.

3.3 Підвищений рівень включає в себе два курси підготовки: літній та зимовий. Тривалість курсів підвищеного рівня визначається відповідною Програмою (стандартом) підготовки, які розробляються ЦГП, у відповідності до наданих замовником кваліфікаційних вимог.

На курси направляються військовослужбовці підрозділів (груп), які плануються до виконання спеціальних завдань, які пов’язані зі сходження на гірські вершини зі скельним і льодово-сніговим характером рельєфу та потребують альпіністської підготовки.

3.3.1. До участі у курсах допускаються військовослужбовці, які:
успішно закінчили базовий рівень підготовки та отримали сертифікат “Гірський стрілець”;
мають рівень фізичної підготовленості не нижче “відмінно”.

3.3.2. Підвищений рівень підготовки включає:

- вивчення гірських районів України, світу та освоєння їх людством, основні військові конфлікти в гірських районах;
- вивчення правила сходжень з альпінізму;
- вивчення загальних відомостей про підготовку (маршрутну документацію, символіку UIAA), організацію і проведення сходжень 1-2-ї категорії складності;
- вивчення чинників ризику при сходженнях та заходи щодо їх зменшення (заходи безпеки при виконанні прийомів альпіністської техніки);
- вивчення загальних понять про тактику сходжень, елементів топографії та орієнтування в горах, форм гірського рельєфу та їх утворення;
- тренування та удосконалення навичок пересування на гірських лижах, поворотів на плоских лижах на схилах середньої і великої крутизни, їзди на лижах за межами гірськолижних трас та у лісі;
- проведення аварійно-рятувальних робіт штатними та підручними рятувальними засобами з мінімальним комплектом спорядження, надання першої долікарської медичної допомоги;
- тренування прийомів та технік підйому і спуску в печерах, інженерних підземних комунікаціях;

3.3.3. В ході проведення **літнього** курсу підвищеного рівня військовослужбовці закріплюють навички, які набуті в ході підготовки на базовому рівні, з використання гірського та спеціального спорядження і екіпірування; техніці подолання гірських перешкод середньої категорії складності; техніки страхівки та самострахівки; пересуванню по скельному рельєфу із нижньою страхівкою; здійснити тривалий піший марш (не менше 60 км і двома ночівлями в польових умовах) в гірській місцевості; орієнтування в горах та використання особливостей місцевості для ведення бою (дій); здійснення маршів у пішому порядку і бойовій техніці; роботи в опорному та безопорному просторі; проникнення в приміщення за допомогою спеціального та гірського спорядження; заходам безпеки при діях у горах та на багатоповерхових будинках; пошуково - рятувальним роботам на скельному рельєфі ; наданні допомоги при сонячних опіках і ударах, гірській хворобі, пораненнях (травмах) тощо.

3.3.4. В ході проведення **зимового** курсу підвищеного рівня військовослужбовці закріплюють навички з використання гірського та спеціального спорядження і екіпірування; виживання в гірській місцевості в умовах низьких температур з обов'язковою ночівлею в сніжній печері; орієнтування в горах та використання особливостей місцевості для ведення бою (дій) в зимовий період; наданні допомоги при обмороженні, гірській хворобі, пораненнях (травмах) тощо. Проходять курс гірськолижної підготовки і лавинної безпеки. Набувають навичок з планування і організації виходів в гори. Здійснюють практичні сходження по категорійним маршрутам в горах.

3.3.5. Після успішного закінчення курсів підвищеного рівня підготовки військовослужбовці складають іспити, за результатами яких присвоюється кваліфікаційний рівень з гірської підготовки “Альпініст України”, нагрудний знак до нього та видається особиста книжка альпініста.

3.4. Вимоги до проведення **інструкторського рівня** підготовки визначені у пункті 4 цієї Доктрини.

4. ПІДГОТОВКА ІНСТРУКТОРІВ

4.1. Підготовка інструкторів здійснюється на інструкторському рівні, який включає в себе два курси підготовки: літній і зимовий. Тривалість курсів інструкторського рівня визначається відповідною Програмою (стандартом) підготовки, які розробляються ЦГП, у відповідності до наданих замовником кваліфікаційних вимог.

4.2. Підготовка інструкторів здійснюється у:

вищих військових навчальних закладах у системі освітньої діяльності для курсантів, які плануються для подальшого проходження військової служби в гірсько-штурмових бригадах, підрозділах ДШВ, ССПО, Морської піхоти та військової розвідки;

ЦГП:

за програмою “Інструктор гірської підготовки” для військових частин (підрозділів), в яких передбачені зазначені посади та позаштатних;

за окремими елементами гірської підготовки в інтересах ВВНЗ та навчальних центрів, які здійснюють курсову (фахову) підготовку військовослужбовців гірсько-штурмових бригад, підрозділів ДШВ, ССПО, Морської піхоти, військової розвідки та спеціалістів БАрС;

перепідготовку (стажування) інструкторів гірської підготовки з метою підтвердження (підвищення) кваліфікації.

4.3. В ході проведення інструкторського рівня військовослужбовці набувають навички методики проведення занять з гірської підготовки, організації і проведення пошуково-рятувальних робіт, а також відпрацьовують питання щодо єдиного бачення та розуміння основних напрямків та форм при організації та проведенні занять у підрозділах.

4.4. Військовослужбовцям, які успішно закінчили інструкторський рівень підготовки, присвоюється кваліфікаційний рівень з гірської підготовки “Інструктор гірської підготовки”, що дозволяє проводити навчання військовослужбовців та підрозділів з гірської підготовки

5. КОЛЕКТИВНА ПІДГОТОВКА

5.1. Колективна підготовка здійснюється на трьох етапах і включає:

I-й етап: підготовку екіпажів (розрахунків, обслуг) групових зразків озброєння і військової техніки (ОВТ) до дій у гірській місцевості та під час проведення спеціальних заходів на багатоповерхових будівлях, що спрямована на їх злагодження та опанування ними специфіки застосування і ефективного використання штатних та спеціальних зразків ОВТ у гірських умовах;

II-й етап: підготовку підрозділів в ланці відділення-взвод до виконання бойових завдань у гірській місцевості та під час проведення спеціальних заходів на багатоповерхових будівлях, що спрямована на злагодження підрозділів та опанування ними специфіки ведення бою;

III-й етап: підготовку підрозділів в ланці роти-батальйон до виконання бойових завдань у гірській місцевості та під час проведення спеціальних заходів на багатоповерхових будівлях, що спрямована на злагодження підрозділів та опанування командирами навиків організації виконання бойових завдань (ведення бою).

5.2. Формами гірської підготовки підрозділів є тренування, тактико-спеціальне, комплексне заняття, тактико-спеціальне навчання, навчально-тренувальні (навчально-методичні) збори.

У ході занять застосовуються всі форми і методи навчання, при цьому велика увага приділяється вправам і тренуванням на місцевості і на навчальних об'єктах (спорудах, комплексах) з поступовим нарощуванням фізичного навантаження та скороченням часу на виконання завдання.

5.3. З метою злагодження та взаємодії між підрозділами організуються та проводяться спільні заняття із залученням підрозділів та ОВТ видів (родів) військ.

У ході занять та навчань створюється обстановка, яка максимально наближена до реальної (використовуються елементи напруженості та ризику, раптовості застосування імітаційних засобів з суворим дотриманням заходів безпеки), для досягнення високої психологічної стійкості особового складу.

Після проходження навчання особовий склад повинен чітко розуміти та вміти практично застосовувати здобуті навички.

5.4. За результатами кожного етапу колективної підготовки приймається рішення щодо готовності підрозділу для переходу до наступний етапу або проведення додаткових занять.

6. НАВЧАЛЬНА МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНА БАЗА ГІРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ

6.1. Навчальна матеріально-технічна база гірської підготовки становить сукупність матеріально-технічних засобів і навчальних об'єктів (обладнаних районів місцевості), призначених для проведення занять з гірської підготовки або за її елементами, які спрямовані до ведення бойових дій у гірській та урбанізованій місцевості відповідно до планів і програм (стандартів) підготовки (посилання к).

Навчальна матеріально-технічна база створюється та удосконалюється відповідно до завдань та специфіки застосування підрозділів у бою і має забезпечувати досягнення високого рівня польової навченості особового складу та проведення бойового злагодження підрозділів.

Навчальна матеріально-технічна база гірської підготовки розподіляється на індивідуальну та колективну.

6.2. Індивідуальна навчальна матеріально-технічна база включає: верхолазне спорядження; засоби індивідуального захисту; засоби зв'язку; спеціальні та інженерні засоби; засоби індивідуального захисту від падіння з висоти; штатна зброя; засоби розвідки та спостереження; медичне обладнання; інші засоби, необхідні для проведення навчання та виконання завдань на висоті із застосуванням верхолазного спорядження.

Колективна навчальна матеріально-технічна база включає: необхідне спорядження у відповідності до кількості особового складу підрозділу.

6.3. До приказарменої навчальної матеріально-технічної бази відносяться багатofункціональні навчальні класи за тематикою гірської підготовки, спеціальне навчальне обладнання з гірської підготовки, ділянки для відпрацювання нормативів та завдань, спеціальні тренажерні та навчально-тренувальні комплекси, спеціалізовані смуги подолання перешкод, тири, спортивні майданчики тощо.

Приказармена навчальна матеріально-технічна база з гірської підготовки повинна забезпечувати поступову підготовку військовослужбовців до виконання завдань в умовах гірської та урбанізованої місцевості з максимальним використанням тренажерних комплексів (тренажерів), багатofункціональних навчальних класів, тирів, макетів ОВТ тощо.

До польової навчальної матеріально-технічної бази відносяться гірський полігон, який обладнаний директрисами для стрільби з усіх видів стрілецької зброї, гранатометів, озброєння бойових та спеціальних машин (танків), об'єкти що забезпечують відпрацювання елементів висотно-штурмових дії, вивід та евакуацію за допомогою спеціального та гірського спорядження.

Польова навчальна матеріально-технічна база повинна забезпечувати проведення бойового залагодження підрозділами з проведенням бойових стрільб взводів, ротних і батальйонних тактичних навчань з бойовою стрільбою та без бойової стрільби, водіння бойових машин, ведення всіх видів тактичних

дій, пересування в умовах гірської та урбанізованої місцевості та забезпечувати навчання:

техніці подолання різних гірських перешкод;

діям з подолання скель, каньйонів, гірських рік тощо;

користуванню гірським спорядженням і екіпіруванням для дій у високогірній місцевості та під час проведення спеціальних заходів на багатоповерхових будівлях;

подоланню високо-боязних перешкод і виробленню витривалості у військовослужбовців.

Навчальна матеріально-технічна база створюється та удосконалюється відповідно до завдань, специфіки застосування підрозділів у бою і повинна забезпечувати досягнення високого рівня польової навченості особового складу, та забезпечення проведення бойового злагодження підрозділів до батальйону включно.

Структура та обладнання навчальних об'єктів польової, приказарменої навчальної матеріально-технічної бази повинні забезпечувати повноцінну та якісну підготовку особового складу, підрозділів до виконання завдань за призначенням в складній динамічній обстановці, у будь яких погодних умовах, як в день так і вночі.

6.4. Для підготовки використовувати об'єкти та ділянки місцевості:

гірський полігон та, у разі необхідності, загальновійськові полігони ЗС України;

навчальну тренувальну базу зимових видів спорту “Тисовець” та поблизу неї місцевість для проведення занять з лижної підготовки, занять щодо виживання військовослужбовця в різноманітних (гірських) умовах, проводити змагання з біатлону та відпрацювати нормативи з подолання гірських схилів на лижах та без них;

скелі Довбуша у Івано-Франківській області, Чорногірській хребет, Смотрицький каньйон у Кам'янці-Подільському, гірські масиви в районі урочища Козьмешик та полонини Головчевська Закарпатської області, інші об'єкти інфраструктури, які не належать до діяльності Міністерства оборони України – для досягнення реалістичності навчання в особливих умовах та навчання діям в умовах незнайомої гірської місцевості за погодженням з органами місцевого самоврядування відповідно до вимог чинного законодавства.

Начальник Головного управління доктрина та підготовки
Генерального штабу Збройних Сил України
генерал-майор

“ 5 ” 2021 року

Олексій ТАРАН¹

